

1. Свого часу відбулася недооцінка імпортої залежності Харківської області (як і України в цілому) від поставок енергоносіїв, сировини, комплектуючих, та механізмів для підприємств з інших держав і, насамперед, із держав СНД. Спроби переорієнтувати зовнішньоекономічні зв'язки на захід виявилися для регіону не зовсім вдалим. Регіон частково втратив традиційні ринки збуту в межах СНД і втратив дешеві джерела сировини і палива.

2. Основним видом зовнішньоекономічної діяльності Харківського регіону в даний час є зовнішня торгівля. Його підприємства та організації в 2010 р. здійснювали зовнішньоторговельні операції товарами з експорту з партнерами з 113 країн, по імпорту - з 110 країнами. Найбільші обсяги експортних поставок до країн СНД - 61,2% від загального обсягу. Негативним моментом є те, що протягом багатьох років в торговельно-економічних відносинах Харківського регіону від'ємне сальдо.

3. Зовнішньоторговельний обіг послугами Харківського регіону - незначний (приблизно в 10 разів менше торгового обігу товарами) і становить 8,6% його сумарного зовнішньоторговельного обігу. В цілому експорт та імпорту послуг регіону становить відповідно 2,2% та 1,7% експорту та імпорту послуг України. Більше половини експорту послуг - 51% - надається країнам СНД, 20% - країнам ЄС, 29% - іншим країнам.

4. Зовнішньоторговельний обіг до 2008 р. мав чітко виражену тенденцію до збільшення. У 2009 р. він дещо спав, але з 2010 р. намічається тенденція до його зростання. До 2008 р. простежується збільшення асиметрії між експортом та імпортом, що зумовлювало зростання негативного сальдо зовнішньої торгівлі. З 2009 р. спостерігається зменшення розриву між експортом та імпортом з відповідним скороченням негативного сальдо.

5. Прямі іноземні інвестиції в економіку регіону мають стабільний характер. У 2010 р. вони досягли 2073,1 млн. дол. США. Найбільший обсяг інвестицій в економіку області внесли Франція (50%), Кіпр (27%), Великобританія (10%). Значну частку інвестицій становлять надходження з країн-офшорів - Кіпру, Бельгії, Британських Віргінських островів (близько 30%).

6. Важливе місце в підвищенні міжнародної конкурентоспроможності Харківського регіону посідає транскордонне співробітництво та створення єврорегіону «Слобожанщина». Мета створення єврорегіону «Слобожанщина» - гармонізація взаємодії сторін для реалізації основних соціально-економічних функцій пограниччя, залучення інновацій і інвестицій для стабілізації та зростання економіки, активізація розвитку сумлінного малого та середнього бізнесу, який насилу долає бар'єрну дію кордону.

РЕЗЮМЕ

Зовнішньоекономічні зв'язки Харківського регіону: товарна та географічна структура. Шуба М. В. Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу. Кафедра міжнародних економічних відносин. Розглянуті основні напрямки, результати та динаміка зовнішньої торгівлі Харківського регіону. Охарактеризовано товарну та проаналізовано географічну структуру експорту та імпорту Харківського регіону. Визначено провідні тенденції в зовнішньоекономічній діяльності Харківського регіону та характер змін, що в ній відбуваються.

Ключові слова: зовнішньоекономічні зв'язки; товарна та географічна структура експорту та імпорту; зовнішньоторговельний обіг.

РЕЗЮМЕ

Внешнеэкономические связи Харьковского региона: товарная и географическая структура. Шуба М. В. Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина. Факультет международных экономических отношений и туристического бизнеса. Кафедра международных экономических отношений. Рассмотрены основные направления, результаты и динамика внешней торговли Харьковского региона. Охарактеризована товарная и проанализирована географическая структура экспорта и импорта Харьковского региона. Определены ведущие тенденции во внешнеэкономической деятельности Харьковского региона и характер изменений, которые в ней происходят.

Ключевые слова: внешнеэкономические связи; товарная и географическая структура экспорта и импорта; внешнеторговый оборот.

SUMMARY

External economic relations of Kharkiv region: commodity and geographical structure. Shuba M. Kharkiv national university named after V.N. Karazin. Faculty of international economic relations and tourist business. Department of international economic relations. Basic directions, results and dynamics of foreign trade of Kharkiv region are considered. The commodity structure is described and the geographical structure of export and import of Kharkiv region is analyzed. The basic trends in foreign trade activity of Kharkiv region and the nature of its changes are determined.

Key words: commodity and geographical structure of export and import; external economic relations; foreign trade turnover.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Офіційний сайт Головного управління статистики у Харківській області [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://uprstat.kharkov.ukrtel.net>
2. Харьковская область. Книга инвестора. – Харьков: Фолио, 2010. – 227 с.
3. Сайт Всеукраинского общественного объединения «Единое Отечество». [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.otechestvo.org.ua/main/20119/1301.htm>

УДК 330.101.541:339.9

ОЦІНКА СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Щетілова Т.В., к.е.н., с.н.с., ІЕП НАН України, м. Донецьк

Постановка проблеми. Світова економіка у 2011 році наражалася двом несприятливим зміненням: перше – з початку року спостерігалось більш повільне економічне зростання у країнах з розвинутою економікою, друге – відбулось значне підвищення невизначеності у бюджетно-фінансовій сфері з серпня 2011 р. Особливе занепокоєння викликає сполучення цих змінень. Світова економічна активність послабилася і стала більш нерівномірною, посилюються ризики уповільнення зростання. На тлі збереження вразливості структурних чинників світову економіку потрясла ціла низка шоків: землетрус і цунамі в Японії, хвилювання у деяких нафтодобувних країнах, сильні фінансові потрясіння у зоні євро, крупні скидання ризикових активів, посилення ознак розповсюдження вторинних ефектів на реальну економіку. Структурні проблеми постали такими, що ще більш трудно вирішуються, в країнах з розвинутою економікою. Розвиток країн з ринками, що формуються, постав ще більш невизначеним. Нерівномірність тенденцій світового економічного розвитку стосовно країн як розвинутих, так і тих, що розвиваються, впливає на потенційні обсяги виробництва, утруднює відновлення сталості економічного розвитку, коригування економічної політики. Тому *проблема своєчасної оцінки тенденцій макроекономічного розвитку* вкрай важлива як з наукової, так і з практичної точки зору.

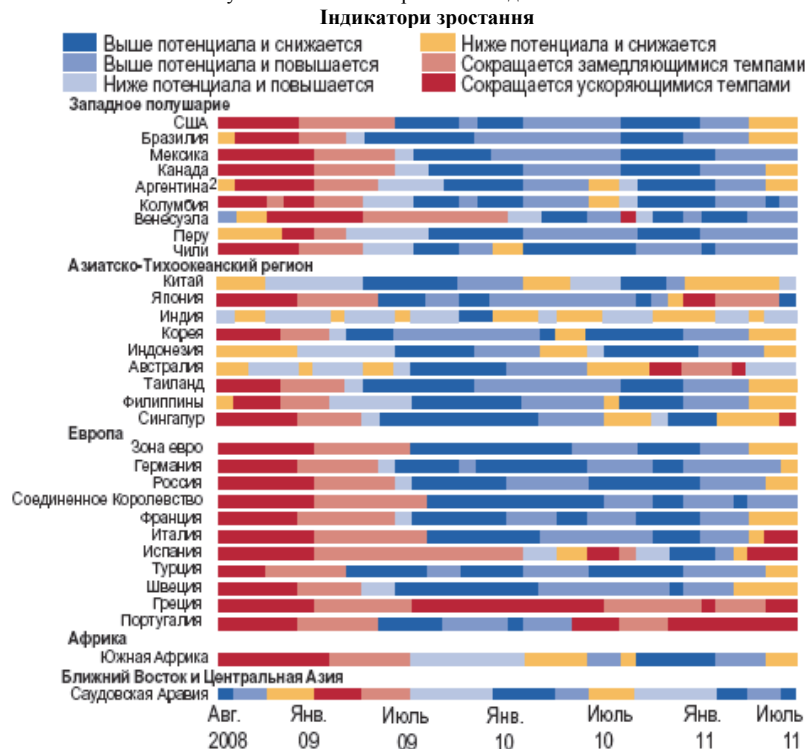
Аналіз останніх досліджень з означеної проблеми. У сучасних публікаціях спостерігається інтерес фахівців до проблеми впливу останньої фінансово-економічної кризи на розвиток економіки, зокрема, *Catro Luis*, *Gian Maria Milesi-Ferretti* досліджують питання взаємозв'язку зовнішніх боргів і кризи [1], *Berge Travis*, *Tscar Jorda* - оцінки тенденції рецесії та експансії [2], *Claessens Stijn*, *M. Ayhan Kose* і *Marco E. Terrones* - фінансових циклів [3]. Вплив тенденцій макроекономічного розвитку на реальний сектор економіки розглядається в основному через призму структурних зрушень та їх впливу на агреговану продуктивність (наприклад, праця *Duarte Margarida* і *Diego Restuccia* [4]). Однак питання впливу тенденцій розвитку на потенційні обсяги виробництва детально не розглядаються, більш того, не вирішуються задачі щодо дослідження способів недопущення перегріву або рецесії економіки в умовах коливання розриву між фактичними і потенційними обсягами виробництва.

Цілями даної статті є оцінка сучасних тенденцій макроекономічного розвитку країн світу, зокрема, США і України з визначенням причин уповільнення світового економічного зростання, розриву між фактичним і потенційним обсягами виробництва, окреслення узагальнених заходів економічної політики з ціллю усунення негативних чинників.

Основні результати дослідження. Деяке зниження темпів зростання пояснюється завершенням циклу обороту запасів і бюджетною консолідацією, додаткове – разовими подіями: землетрусом в Японії і шоком пропозиції нафти. Відбувається також гальмування процесів перебалансування: внутрішнє перебалансування потребує перехід від бюджетного стимулювання до приватного попиту. Перебалансування від зовнішнього до внутрішнього попиту стосується країн з ринком, що формується: перша група – це країни, де внутрішній попит зростає темпами більшими, ніж бажано (країни Латинської Америки); друга – це країни, де зростання недостатнє (основні країни Азії). Зовнішнє перебалансування передбачає компенсацію низького внутрішнього попиту за рахунок підвищення зовнішнього (стосується розвинутих країн).

2010 рік характеризується загальним виходом світової економіки з фінансово-економічної кризи: світовий обсяг виробництва склав 5,1 % у зрівнянні з 2009 р., найбільший стрибок зафіксований у нових індустріальних країнах Азії – до 8,4 %, з країн із розвинутою економікою – в Німеччині (3,6 %). У країнах з ринком, що формується, і тих, що розвиваються, спостерігався приріст і в 2009 році на рівні 2,8 % у зрівнянні з 2008 р. за рахунок стрімкого економічного розвитку країн Азії: Китаю, Індії, АСЕАН-5 (В'єтнам, Індонезія, Малайзія, Таїланд і Філіппін), у 2010 році приріст обсягу виробництва склав 7,3 % у зрівнянні з 2009 р. Прогнози дані свідчать про зниження економічної активності в цілому в світі, причому вересневий прогноз 2011 р. більш песимістичний, ніж червневий: в цілому у світі передбачалося зниження обсягу виробництва на рівні 4 %, що відповідно з уточненими прогнозними даними складе ще на – 0,3 % нижче у 2011 році, тоді як у 2012 році – теж на рівні 4 %, що на – 0,5 % нижче у зрівнянні з попереднім роком. Не дивлячись на прогнозне зростання обсягу виробництва у країнах з розвинутою економікою у 2012 році на рівні 1,9 %, уточнений вересневий прогноз свідчить про те, що він знизиться на 0,7 % від попереднього року. У країнах з ринком, що формується, і тих, що розвиваються, тільки в об'єднанні АСЕАН-5 спостерігається прогнозне зростання обсягу виробництва у 2012 році до 5,6 % у зрівнянні з попереднім роком і в країнах Африки до півдня від Сахари - на рівні 5,8 %.

Нерівномірність експансії у світовій економіці збільшилася. Показники споживчої і підприємницької активності різко знизилися, не дивлячись на тимчасовий характер шоків. Звідси – незадовільні прогнози МВФ щодо економічного зростання на близьку перспективу (рис. 1), але щодо фінансових потрясінь - то за умови виконання прийнятих зобов'язань директивними органами вони контролюватимуться. Такі потрясіння можуть затримати, але не зрівуть повернення до більш високої активності у розвинутих країнах, але невисокими темпами (приблизно 0,75 відсотка у першій половині 2011 р. до приблизно до 1,5 відсотка у 2012 р.), на відміну від країн з ринком, що формується, де темпи залишаються достатньо високими [6, с. 4]. Особливі чинники, що сприяли підвищенню активності в зоні евро на початку 2011 року, вже послабшали. Зниження попиту і наслідки фінансових потрясінь обмежуватимуть зростання інвестицій і споживання, стримуючи зростання ВВП. Це передбачає активність заходів політики для запобігання негативного впливу фінансових потрясінь. Якщо будуть обмежені потужності, політика постане більш жорсткішою і знизиться зовнішній попит, то такі чинники послаблять зростання у країнах з ринком, що формується. За таким прогнозом темпи зростання знизяться з приблизно 7 відсотків у першій половині 2011 р. до приблизно 6 відсотків у 2012 р. Але темпи зростання цих країн залишаються достатньо високими, тому що вони мають можливість протидіяти зниженню зовнішнього попиту шляхом менш жорстких заходів політики.

Індикатори зростання описані у праці [5]. У складі регіонів країни розташовані по розміру економіки. Цифри засновані на офіційних даних ВВП та індексу споживчих цін (ІСЦ). Офіційні органи Аргентини зобов'язались підвищити якість офіційних даних ВВП та ІСЦ для того, щоб привести їх у відповідність до зобов'язань по Статтях угоди МВФ.

Рис. 1. Перспективи економічної активності у найближчий період

Джерело: Haver Analytics і оцінки персоналу МВФ.

Індикатори зростання, що складаються персоналом МВФ, вказують на зниження темпів зростання у найближчу перспективу, а індикатори інфляції свідчать про все ще підвищений тиск на ціни в ряді країн з ринком, що формується. Інфляційний тиск обумовлений як високими цінами на біржові товари, так і базовою інфляцією, що підвищується.

Важливіші чинники поновлення експансії: підвищення активності в Японії (швидке відновлення промислового виробництва, ділової активності, рівнів витрат домашніх господарств, економічний підйом по V – образній траєкторії), зниження цін на нафту (внаслідок збільшення пропозиції ОПЕК і виділення нафти і нафтопродуктів із надзвичайних стратегічних резервів Міжнародного енергетичного агентства) і продовольство, зростання попиту у країнах з ринком, що формується, високі темпи зростання інвестицій у виробництво машин і обладнання у всіх зазначених країнах, чому сприяють високі прибутки і відносно здорові баланси корпорацій.

Економічні показники розвитку світової економіки у 2000 - 2011 рр. відображено на рис. 2. В цілому спостерігається зниження економічної активності в світі, не дивлячись на деяке зростання після декількох кварталів 2010 – 2011 рр. Таке зниження обумовлено як очікуваними тенденціями, так і непередбаченими змінами (значне циклічне пожвавлення світового промислового виробництва і торгівлі у 2010 році, що є тривалим; більша тривалість переорієнтації з державного на приватний попит у країнах з розвинутою економікою, що постраждали від кризи, перш за все у США; більш важкими стали проблеми суверенного боргу і банківського сектору для країн в зоні євро; непередбачені події, пов'язані з Великим східно-японським землетрусом і цунамі і хвилюваннями в регіоні Близького Сходу і Північної Африки (БСПА) з наслідком – підвищенням цін на нафту). До тимчасових шоків, безумовно, відносяться події в Японії і пропозиція нафти, тому їх вплив починає слабшати. Зокрема, виробництво автомобілів після подій в Японії різко скоротилося з причини збоїв поставок, що не могло не вплинути на рівень ВВП багатьох країн. Змінення цін на нафту за ствердженнями фахівців МВФ обумовлено ймовірно як укріпленням попиту, так і зниженням пропозиції, зокрема, поставок із Лівії, що безпосередньо вплинуло на рівень обсягів виробництва в країнах з розвинутою економікою. На зниження обсягів виробництва вплинули інші чинники, що за оцінками склали 0,5 процентних пункти у другому кварталі 2011 року [6, с. 1]. Тим не менш в країнах з ринком, що формується і в тих, що розвиваються, спостерігається значне пожвавлення, особливо в країнах Центральної і Східної Європи (ЦСЄ) і Співдружності Незалежних Держав (СНД). Зростання цін на біржові товари сприяло економічному зростанню не тільки країн СНД, а й Латинської Америки. В результаті невизначеності попиту з боку розвинутих країн і порушень у світовій системі поставок економічна активність країн Азії, що розвиваються, знизилася. Значне зростання спостерігається у країнах Африки на південь від Сахари (АПС). У регіоні Близького Сходу і Північної Африки (БСПА) відбулися серйозні потрясіння у формі політичних і соціальних конфліктів, що мало вплив на економічну активність цих країн, однак високі доходи підтримували економіку країн-експортерів нафти.

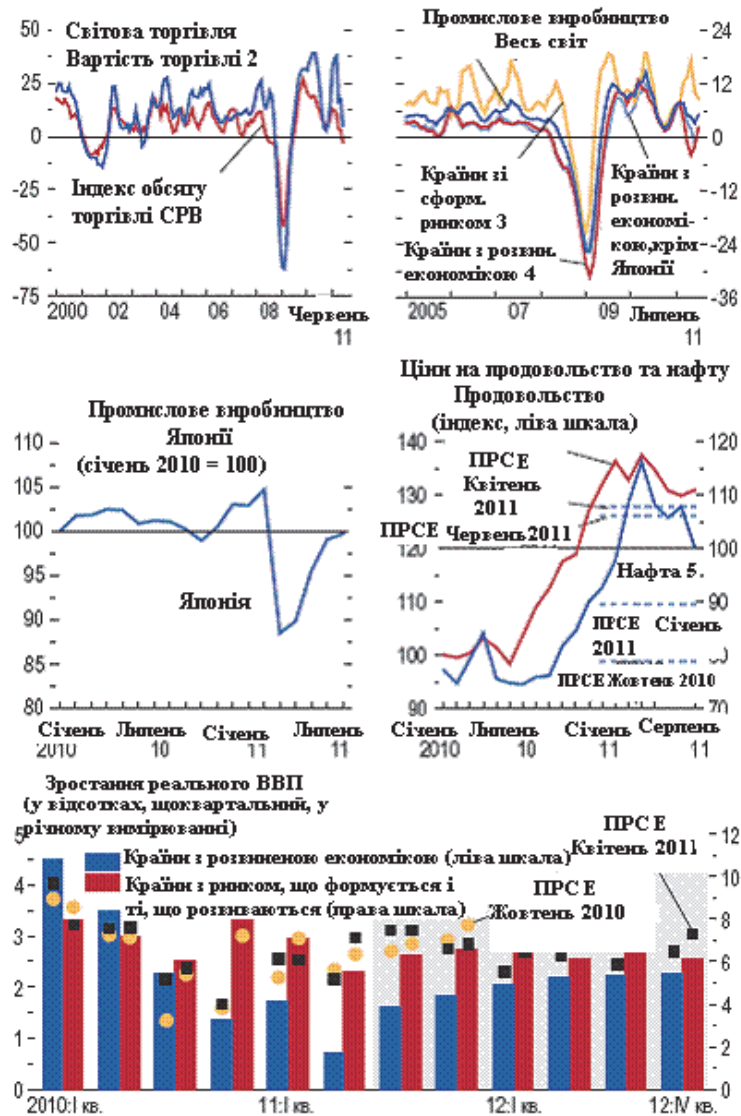

Рис. 2. Показники світової економіки¹

(відсоткове змінення трьохмісячної ковзної середньої у річному вирахованні відносно ковзної середньої за попередній трьохмісячний період, якщо не вказано інше)

Джерело: Bureau of Economic Analysis; Міністерство фінансів США; Європейський центральний банк; Haver Analytics; Netherlands Bureau of Economic Policy Analysis (індекс обсягу торгівлі СРВ) і оцінки персоналу МВФ [6, с. 3].

Загальний результат різноманітних змін у світі в цілому – непередбачено слабка активність у другому кварталі 2011 року, що відображено на нижній панелі рис. 2. У зазначений період світова торгівля і промислове виробництво втратили поступову динаміку почати землетрусу і цунамі в Японії, що мало наслідком порушення світових ланцюгів поставок, і високих цін на нафту, що знизили темпи зростання споживання у країнах з розвинутою економікою. Як результат світове економічне зростання постало слабкішим, ніж очікувалося, головним чином у країнах з розвинутою економікою.

Слід відзначити, що наявні ознаки як підтримуючих світову економічну активність чинників (грошово-кредитна політика, що є адаптивною у багатьох країнах з розвинутою економікою, не дивлячись на закінчення другого раунду кількісного пом'якшення у США і підвищення ставок у деяких країнах з розвинутою економікою, в т.ч. зони євро), так і стримуючих: відставання споживання у провідних країнах у зрівнянні з країнами з ринком, що формується (з причин високих рівнів безробіття, повільного зростання заробітної плати, відсутності ознак стабілізації цін на житло, особливо у США та Іспанії), фінансової волатильності, бюджетної консолідації. Підтримуючі і стримуючі чинники будуть приблизно врівноваженими. Індекси фінансових умов, що складаються фахівцями МВФ і враховують змінення цін акцій і облігацій, спредів по корпоративних кредитах на ринках капіталу і обсягу банківського кредитування в США і зоні євро, показують більшу жорсткість в останній час. Згідно з прогнозами ІПСЕ останній період волатильності не підвищить значно норми зберігання, але не зірве нормалізацію умов кредитування. В свою чергу, послаблення перспектив зростання є серйозною погрозою для державних і приватних балансів і подолання тяжкого тягаря заборгованості. Щодо бюджетної консолідації: вона все більше стримуватиме доходи, її темпи вище відносно попередніх прогнозів. У 2010 році податково-бюджетна політика була нейтральною. Пом'якшення в Німеччині, Канаді і США компенсувалося більшою жорсткістю в інших країнах і бюджетним коригуванням.

Однією з тенденцій сучасного світового економічного розвитку є ознака перегріву у країнах з ринком, що формується, і наявність надлишкових потужностей у країнах з розвинутою економікою. На тлі такої тенденції експансія у світовій економіці супроводжується збільшенням різноманітності циклів. Однак щодо кожної групи країн відмічаються суттєві різниці (рис. 3).

У країнах з розвинутою економікою негативна тенденція зниження обсягів виробництва зберігається, однак це не впливає на зменшення розриву між фактичним і потенційним обсягами виробництва. Слід відзначити, що в кінці другого півріччя 2011 року багато країн, як розвинутих, так і тих, що розвиваються, з тяжкими наслідками від кризи (перш за все країни Центральної Східної Європи і СНД), повернулися до докризових обсягів виробництва (ліва верхня панель рис. 3).

Тим не менш виробництво у багатьох країнах залишається набагато нижче докризових трендів (права верхня панель рис. 3). Найбільші кризові втрати торкнулися країн, що знаходилися в епіцентрі кризи, зокрема, США, З'єднаного Королівства, багатьох країн ЦСЄ і СНД, особливо Росії. В цих країнах обсяги виробництва знизилися приблизно на 10 відсотків відносно докризових трендів [1, с. 10]. Таке зниження вплинуло і продовжується зараз у країнах, що мають тісні торгові зв'язки зі США, - Канаді і Мексиці. Оцінки і прогнози ІПСЕ МВФ свідчать про те, що скорочення обсягів виробництва буде довготривалим, а розрив між фактичним і потенційним обсягом виробництва збережеться (ліва нижня панель рис. 3). У США такий розрив оцінюється в $5 \frac{1}{2}$ відсотка потенційного ВВП у 2011 році, обсяг виробництва приблизно на 10 відсотків нижче докризових трендів [1, с. 11]. В інших провідних розвинутих країнах розрив між фактичним і потенційним обсягами виробництва набагато нижче, від 2-х до 3-х відсотків, виключення складає Японія. Якісно аналогічне скорочення обсягів виробництва спостерігається у країнах з ринком, що формується. Безробіття вище типових рівнів експансії 2002 - 2008 рр. у деяких країнах (З'єднане Королівство, США) (права нижня панель рис. 3).

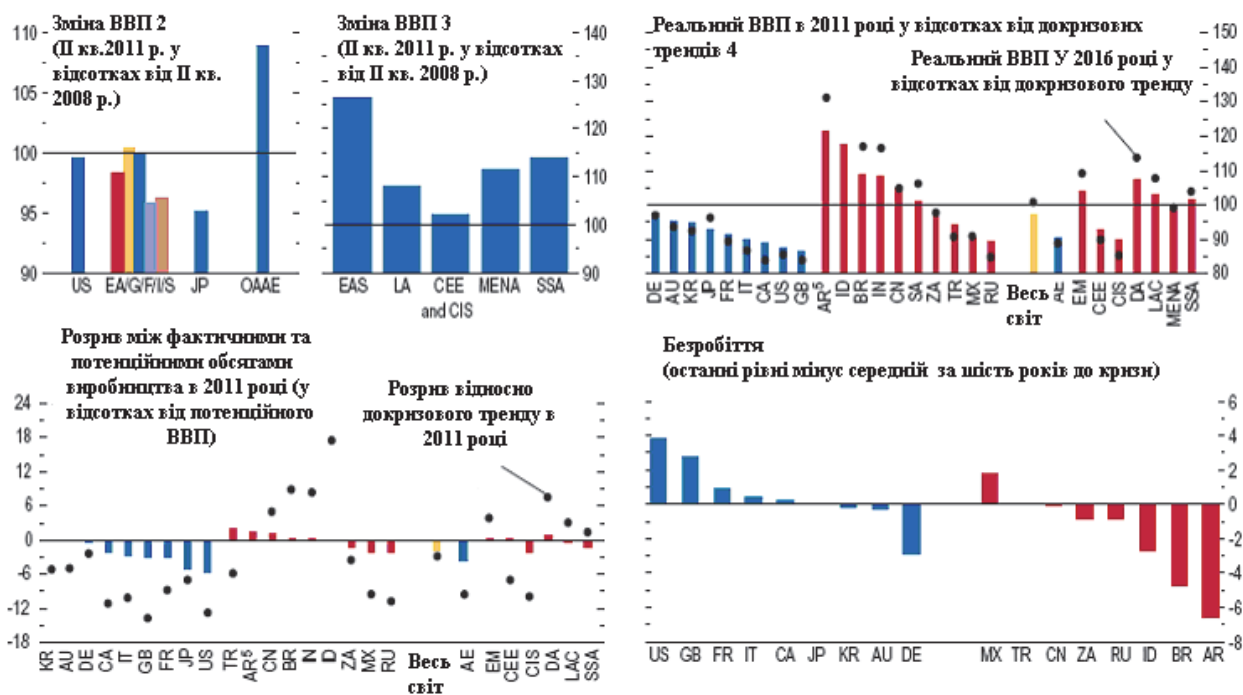

Рис. 3. Циклічні умови
Джерело: оцінки персоналу МВФ.

¹ AR: Аргентина; AE: країни з розвинутою економікою; AU: Австралія; BR: Бразилія; CA: Канада; CEE: Центральна й Східна Європа; CIS: Співдружність Незалежних Держав; CN: Китай; DA: країни, що розвиваються, Азії; DE: Німеччина; EM: країни з ринком, що формується; FR: Франція; GB: З'єднане Королівство; ID: Індонезія; IN: Індія; IT: Італія; JP: Японія; KR: Корея; LAC: Латинська Америка й Карибський басейн; MENA: Близький Схід і Північна Африка; MX: Мексика; RU: Росія; SA: Саудівська Аравія; SSA: Африка до півдня від Сахару; TR: Туреччина; US: США; ZA: Південна Африка.

² EA/G/F/I/S: зона євро/Німеччина/Франція/Італія/Іспанія; OAAE: інші країни Азії з розвинутою економікою.

³ EAS: країни Азії з ринком, що формується; LA: Латинська Америка; CEE і CIS: Центральна й Східна Європа й Співдружність Незалежних Держав; MENA: Близький Схід і Північна Африка; SSA: Африка до півдня від Сахари. Через недолік даних для MENA і SSA використовуються річні дані.
Докризисний тренд отриманий шляхом екстраполяції росту реального ВВП в 1996–2006 роках.
Приводяться цифри, що засновані на офіційних даних ВВП.

Розриви між фактичними і потенційними обсягами виробництва є однією з причин відносно високого базового інфляційного тиску в країнах з ринком, що формується, і таких, що розвиваються. Інфляційний тиск обумовлений як високими цінами на біржові товари (особливо енергосії і продовольство), так і зростаючою базовою інфляцією. Свій внесок вкладає чинник політики і довіри до директивних органів. Ступінь довіри в країнах, що розвиваються, нижче, ніж у розвинутих країнах, тому це підсилюватиме ефекти вторинного порядку від підвищення зовнішніх цін. Тому банки багатьох країн почали підвищувати ставки інтервенцій до менш адаптивних рівнів.

Розриви між фактичними і потенційними обсягами виробництва не є великими, за виключенням Японії і США. Однак зростання зайнятості відстає від зростання обсягів виробництва, тому в зоні євро темпи зростання заробітної плати постануть декілька зниженими. Ця тенденція є характерною для менших країн з розвинутою економікою і багатьох країн з ринком, що формується, і таких, що розвиваються.

За даними МВФ більша частина скорочення обсягу виробництва у країнах зони євро і США, що відбулося під час кризи, не буде відновлена (рис. 4).

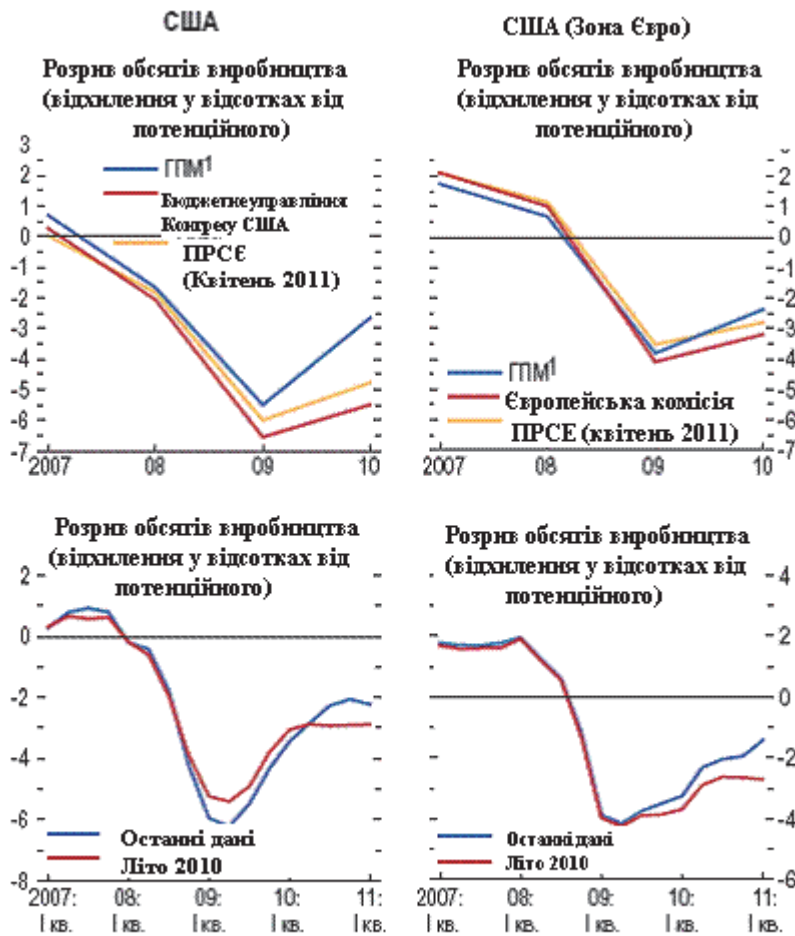

Рис. 4. Глобальна прогнозна модель розриву між фактичним і потенційним обсягами виробництва

Джерело: розрахунки персоналу МВФ.
ГПМ = Глобальна прогнозна модель.

Великий вплив на виробничі потужності мала остання фінансова криза, особливо в країнах її епіцентру: США і зони євро. Оцінки такої змінної мають важливе значення для органів управління, оскільки вони вказують на частку незадіяних потужностей і, як наслідок, на вибір відповідної політики. Останні оцінки розриву обсягів виробництва за багатовимірним методом за допомогою глобальної прогнозної моделі відносно оцінок Бюджетного управління Конгресу США, Європейської комісії і квітневого прогнозу ПРСЕ 2011 року відображено у верхніх панелях рис. 4 (з урахуванням суб'єктивних суджень фахівців). Для уточнення оцінки розриву обсягів виробництва у США використовувались нові уточнені дані як за нинішній, так і за попередні періоди. Уточнення даних ВВП за минулі періоди привели до підвищення оцінки надлишкової пропозиції в нижній точці рецесії. Нові дані щодо інфляції і використання потужностей привели до зниження оцінки надлишкової пропозиції на кінець другого кварталу 2011 року у зрівнянні з прогнозом, складеним рік назад. Але головною причиною перегляду оцінки розміру надлишкової пропозиції на кінець першого півріччя 2011 р. фахівцями зазначених відомств є більш швидке зростання у зоні євро.

В країнах СНД економічний підйом обумовлений високим рівнем цін на біржові товари, що підтримують економічне зростання, не дивлячись на скорочення частки позик у секторі домашніх господарств і фінансовому секторі. Однак сучасні умови глобального економічного уповільнення підсилюють ризики зниження темпів зростання. Для стабілізації потенціалу зростання в цих країнах необхідні заходи щодо розвитку фінансових систем, укріплення інститутів, відновлення бюджетного простору, стримування інфляції. У 2012 році очікуються середні темпи економічного зростання на рівні 4,5 %, однак по країнах перспективи різко відрізняються (табл. 2) [6, с. 88]. В Росії у 2012 році очікується економічне зростання на рівні 4,1 %, зниження в зрівнянні з прогнозними даними 2011 року пояснюється

невідновленими інвестиційними потоками капіталу після світової фінансово-економічної кризи, що підтримували кредитування, приватний попит і економічне зростання. У більшості інших країн-експортерів енергії прогноуються помірні темпи зростання за умови деякого зниження цін на енергоносії у 2012 році.

Економічне зростання у країнах-імпортерах енергії очікується на тому ж рівні, що і в 2010 році [6, с. 87]. У деяких країнах дія окремих специфічних чинників обумовить підвищення зростання, а саме: після низького врожаю минулого року очікується зростання у Вірменії і Киргизькій Республіці після спаду, викликаного громадянськими і політичними потрясіннями. На протиагу у Білорусі очікується різке економічне уповільнення внаслідок падіння внутрішнього попиту в умовах валютної кризи і відтоку капіталу.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному науковому напрямі. Наслідки світової фінансово-економічної кризи показали, що регіон країн СНД уразливий до вторинних ефектів світових подій. Не дивлячись на те, що економічний добробут багатьох великих країн зазначеного регіону визначає рівень цін на біржові товари, в свою чергу, показники їх економічного розвитку, особливо Росії, впливають на інші країни регіону, зокрема, грошові перекази робітників-мігрантів як внутрішній регіональний чинник. Безумовно, зовнішнє фінансування є одним із найвагоміших чинників не тільки для зростання інвестицій, споживання, а й економічного поживлення в цілому.

Ризики зниження темпів економічного зростання відносно прогнозу ПРСЕ підсилюються, хоча це залежить від переваги тих чи інших чинників при перехресній їх дії: можливе зростання цін на нафту вигідно для країн-експортерів енергоносіїв, збитки країн-імпортерів у такому випадку можуть бути компенсованими зростаючими обсягами грошових переказів від робітників-мігрантів. Крім того, напружена соціально-політична атмосфера залишається чинником ризику, що підсилюється вторинними ефектами подій у регіоні БСПА.

Фахівці МВФ рекомендують країнам СНД залишити проциклічну політику і продовжити структурні реформи для підвищення сталості до майбутніх шоків [6, с. 88]. У деяких країнах СНД (Азербайджан, Киргизька Республіка, Росія) провадиться більш жорстка грошово-кредитна політика: підвищуються процентні ставки, нормативи обов'язкових резервів і ліквідності. В країнах, де спостерігається тенденція до перегріву економіки, темпи підсилення такої політики можуть бути більш повільними. Потребується також обережна податково-бюджетна політика, що забезпечить довгочасний характер консолідації, і фундаментальні структурні реформи щодо пенсійного забезпечення, охорони здоров'я і соціального захисту. Країнам-експортерам енергії рекомендовано підвищити ефективність державних витрат, а країнам-імпортерам – відновити резерви для проведення бюджетної політики, що забезпечить середньострокову бюджетну сталість. Такі заходи є основою забезпечення макроекономічної стабільності і сталого збалансованого зростання в регіоні. Фінансова система потребує також відновлення стійкості. Україна поряд з Казахстаном, Киргизькою Республікою, Таджикистаном має проблемний стан балансів, що стримує зростання обсягів кредитування і ефективного посередництва у розподіленні ресурсів. Для нівелювання такого стану рекомендовано підсилення практики управління ризиком, підвищення банківської конкуренції, реформування нормативно-правової системи для підсилення стягнення застави і припинення цільового кредитування. Однак такі економічні задачі є короткостроковими.

Довгостроковими перспективами є: зменшення вразливості зовнішньоекономічних секторів і підвищення потенційного економічного зростання шляхом диверсифікації економічного розвитку. Покращення ділового середовища, створення умов для приватного сектору, укріплення інститутів, подальший розвиток фінансового сектору є складовими для досягнення довгострокових цілей.

РЕЗЮМЕ

У статті представлено результати оцінки сучасних тенденцій світового макроекономічного розвитку. Визначено основні причини уповільнення економічного зростання і розриву між фактичним і потенційним обсягами виробництва. Проаналізовано основні показники розвитку економіки країн СНД, в т.ч. України. Визначено заходи щодо посилення макроекономічної політики.

Ключові слова: світова економіка, макроекономічний розвиток, розрив обсягів виробництва, чинники, експансія, рецесія, індикатори зростання.

РЕЗЮМЕ

В статье представлены результаты оценки современных тенденций мирового макроэкономического развития. Определены основные причины замедления экономического роста и разрыва между фактическим и потенциальным объемами производства. Проанализированы основные показатели развития экономики стран СНГ, в т.ч. Украины. Определены меры по усилению макроэкономической политики.

Ключевые слова: мировая экономика, макроэкономическое развитие, разрыв объемов производства, факторы, экспансия, рецессия, индикаторы роста.

SUMMARY

The evaluation results of the world macroeconomic development' modern tendencies are presented in article. Principal causes of the economic growth' slowing down and the gap between the actual and potential volumes of output are determined. The basic indicators of the CIS countries' economic development, including Ukraine are analysed. Measures on strengthening of the macroeconomic policy are defined.

Key words: world economy, macroeconomic development, gap of the output volumes, factors, expansion, recession, growth indicators.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Catro, Luis, and Gian Maria Milesi-Ferretti, 2011, "External Liabilities and Crises" (unpublished; Washington: International Monetary Fund).
2. Berge, Travis, and Tscar Jorda, 2011, "Evaluating the Classification of Economic Activity into Recessions and Expansions," *American Economic Journal: Macroeconomics*, Vol. 3, No. 2, pp. 246–77.
3. Claessens, Stijn, M. Ayhan Kose, and Marco E. Terrones, 2011a, "Financial Cycles: What? How? When?" IMF Working Paper 11/76 (Washington: International Monetary Fund).
4. Duarte, Margarida, and Diego Restuccia, 2010, "The Role of the Structural Transformation in Aggregate Productivity," *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 125, No. 1, pp. 129–73.
5. Matheson, Troy D., 2011, "New Indicators for Tracking Growth in Real Time", IMF Working Paper 11/43 (Washington: International Monetary Fund).
6. World Economic Outlook (International Monetary Fund) / World economic outlook: a survey by the staff of the International Monetary Fund. — Washington, DC: International Monetary Fund, September 2011, pp. 241.